

Finansutskottets betänkande 2023/24:FiU34

Offentlig upphandling

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen avslår yrkanden i motioner om bl.a. hur regelverket för offentlig upphandling är utformat, sociala kriterier, djurskydd, miljökrav samt antal underleverantörer och skäliga villkor.

I betänkandet finns 14 reservationer (S, SD, V, C, MP).

Behandlade förslag

Cirka 50 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2023/24.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	6
Utskottets överväganden	7
Utformningen av upphandlingsregelverket	7
Sociala kriterier, sociala företag och ideella organisationer	12
Små och medelstora företag	14
Djurskydd och livsmedelsproduktion	16
Miljökrav	17
Antal underleverantörer och skäliga villkor	19
Allmännyttan och LOU	22
Innovations- och funktionsupphandling	24
Upphandling, oseriösa aktörer och nationell säkerhet	25
Kollektivavtal och lärlingsplatser	27
Reservationer	29
1. Utformningen av upphandlingsregelverket, punkt 1 (SD)	29
2. Sociala kriterier, sociala företag och ideella organisationer, punkt 2 (S, MP)	30
3. Små och medelstora företag, punkt 3 (SD)	30
4. Djurskydd och livsmedelsproduktion, punkt 4 (SD)	31
5. Miljökrav, punkt 5 (C)	32
6. Miljökrav, punkt 5 (MP)	33
7. Antal underleverantörer och skäliga villkor, punkt 6 (S)	34
8. Antal underleverantörer och skäliga villkor, punkt 6 (V)	34
9. Allmännyttan och LOU, punkt 7 (S)	36
10. Allmännyttan och LOU, punkt 7 (V)	37
11. Upphandling, oseriösa aktörer och nationell säkerhet, punkt 9 (S)	37
12. Upphandling, oseriösa aktörer och nationell säkerhet, punkt 9 (C)	39
13. Kollektivavtal och lärlingsplatser, punkt 10 (S)	40
14. Kollektivavtal och lärlingsplatser, punkt 10 (V)	41
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	43
Motioner från allmänna motionstiden 2023/24	43

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Utformningen av upphandlingsregelverket

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:378 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 21,

2023/24:413 av Mikael Eskilanderesson m.fl. (SD) yrkande 11,

2023/24:920 av Beatrice Timgren (SD),

2023/24:1111 av Boriana Åberg (M),

2023/24:1640 av Niels Paarup-Petersen (C) yrkandena 1 och 2 samt

2023/24:2195 av Ann-Sofie Lifvenhage (M).

Reservation 1 (SD)

2. Sociala kriterier, sociala företag och ideella organisationer

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:1085 av Azra Muranovic m.fl. (S) yrkande 2 och

2023/24:2617 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 32.

Reservation 2 (S, MP)

3. Små och medelstora företag

Riksdagen avslår motion

2023/24:420 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 8.

Reservation 3 (SD)

4. Djurskydd och livsmedelsproduktion

Riksdagen avslår motion

2023/24:378 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkandena 7 och 18.

Reservation 4 (SD)

5. Miljökrav

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:763 av Margareta Cederfelt (M),

2023/24:901 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkande 5,

2023/24:1519 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkandena 11 och 72,

2023/24:1574 av Mattias Vepsä och Jytte Guteland (båda S) yrkande 2 och

2023/24:2453 av Rickard Nordin m.fl. (C) yrkandena 26 och 29–31.

Reservation 5 (C)

Reservation 6 (MP)

6. Antal underleverantörer och skäliga villkor

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:439 av Ciczie Weidby m.fl. (V) yrkandena 20–24 och

2023/24:2647 av Mikael Damberg m.fl. (S) yrkande 1.

Reservation 7 (S)

Reservation 8 (V)

7. Allmännyttan och LOU

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:1336 av Denis Begic (S) yrkandena 1–3,

2023/24:2319 av Malcolm Momodou Jallow m.fl. (V) yrkande 25,

2023/24:2637 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 24 och

2023/24:2647 av Mikael Damberg m.fl. (S) yrkande 6.

Reservation 9 (S)

Reservation 10 (V)

8. Innovations- och funktionsupphandling

Riksdagen avslår motion

2023/24:2196 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson och Malin Höglund (båda M).

9. Upphandling, oseriösa aktörer och nationell säkerhet

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:1314 av Hanna Westerén och Peder Björk (båda S),

2023/24:2493 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 8 och

2023/24:2647 av Mikael Damberg m.fl. (S) yrkandena 2–5.

Reservation 11 (S)

Reservation 12 (C)

10. Kollektivavtal och lärlingsplatser

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:439 av Ciczie Weidby m.fl. (V) yrkande 25,

2023/24:652 av Serkan Köse (S),

2023/24:1304 av Jamal El-Haj m.fl. (S),

2023/24:1540 av Kenneth G Forslund m.fl. (S),

2023/24:1944 av Aylin Nouri m.fl. (S) yrkandena 1 och 2 samt

2023/24:2060 av Kristoffer Lindberg m.fl. (S).

Reservation 13 (S)

Reservation 14 (V)

Stockholm den 15 februari 2024

På finansutskottets vägnar

Edward Riedl

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Edward Riedl (M), Mikael Damberg (S), Oscar Sjöstedt (SD), Gunilla Carlsson (S), Dennis Dioukarev (SD), Jan Ericson (M), Ingela Nylund Watz (S), Charlotte Quensel (SD), Ida Drougge (M), Ida Gabrielsson (V), Hans Eklind (KD), Martin Ådahl (C), David Perez (SD), Janine Alm Ericson (MP), Cecilia Rönn (L), Eva Lindh (S) och Joakim Sandell (S).

Redogörelse för ärendet

I betänkandet behandlas ca 50 motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2023/24. Motionsyrkandena handlar bl.a. om utformningen av upphandlingsregelverket, sociala kriterier, djurskydd, livsmedelsproduktion och miljökrav.

En sammanställning över de behandlade förslagen redovisas i bilagan.

Utskottets överväganden

Utformningen av upphandlingsregelverket

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om utformningen av upphandlingsregelverket. Utskottet hänvisar till Upphandlingsmyndighetens pågående arbete.

Jämför reservation 1 (SD).

Motionerna

I kommittémotion 2023/24:378 av Stefan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 21 anser motionärerna att upphandlingslagstiftningen bör ses över så att tillämpliga undantag finns för behov av ändrade inköpsmönster till följd av kriser.

I kommittémotion 2023/24:413 av Mikael Eskilanderesson m.fl. (SD) yrkande 11 anser motionärerna att det bör tas fram nationella riktlinjer för hur offentliga inköp kan styras mer mot svenskproducerade varor.

I motion 2023/24:920 av Beatrice Timgren (SD) anser motionären att en utredning bör granska och utvärdera de bakomliggande orsakerna till att många offentliga upphandlingar blir misslyckade.

I motion 2023/24:1111 av Boriana Åberg (M) anför motionären att lagen om offentlig upphandling (LOU) bör ses över.

I motion 2023/24:1640 av Niels Paarup-Petersen (C) föreslås att reglerna för upphandlingar under EU:s tröskelvärden ska förenklas till en miniminivå (yrkande 1). Vidare föreslår motionären att direktupphandlingsgränsen ska ses över (yrkande 2).

I motion 2023/24:2195 av Ann-Sofie Lifvenhage (M) anför motionären att LOU bör ses över i syfte att förenkla lagstiftningen.

Bakgrund

Utifrån det riksdagsbundna målet för den statliga förvaltningspolitiken har regeringen preciserat följande mål för den offentliga upphandlingen: Den offentliga upphandlingen ska vara effektiv, rättssäker och ta till vara konkurrensen på marknaden, samtidigt som innovativa lösningar främjas samt miljöhänsyn och sociala hänsyn beaktas (prop. 2014/15:1 utg.omr. 2).

Uppföljning av efterlevnaden av upphandlingsregelverket på EU-nivå

Kommissionen granskar årligen hur medlemsstaterna följer reglerna om offentlig upphandling. Det redovisas i de återkommande landrapporterna för respektive land.

Regeringens resultatredovisning av tillämpningen av LOU

I budgetpropositionen för 2024 (prop. 2023/24:1 utg.omr. 2) skriver regeringen att det genomsnittliga antalet anbudsgivare eller anbud över tid varierat mellan 4,1 och 5,4 per upphandling. Sedan 2017 har trenden varit uppåtgående. År 2021 ökade det genomsnittliga antalet anbudsgivare per upphandling med 0,7 jämfört med 2020. År 2020 uppgick andelen upphandlingar med enbart en eller två anbudsgivare till 35 procent.

I budgetpropositionen för 2023 (prop. 2022/23:1 utg.omr. 2 avsnitt 7.3.2) redovisades endast andelen överprövningar som avser prövningar i sak med helt eller delvis bifall i förvaltningsrätten. Resultaten för samtliga år i tidsserien avser i stället andelen avgjorda överprövningar med helt eller delvis bifall i förvaltningsrätten. Till följd av detta har andelen sjunkit med i genomsnitt 7 procent per år jämfört med de resultat som redovisades i budgetpropositionen för 2023. Ändringen har genomförts för att indikatorn ska redovisas på samma sätt som inom övriga EU-länder.

Överprövningar

Den nedåtgående trenden för andelen överprövningar som fått bifall i förvaltningsrätten fortsatte 2022. Andelen överprövningar som fick helt eller delvis bifall sjönk från 14 procent 2021 till 9 procent 2022.

Under perioden 2011-2021 varierade andelen som överprövades mellan 6 och 8 procent. Andelen minskade med 1,5 procentenheter 2021 jämfört med 2020. Möjligheten till överprövningar är en viktig del av rättssäkerheten vid offentliga upphandlingar. Samtidigt kan överprövningar bidra till osäkerhet och förseningar. Det är därför enligt regeringen svårt att fastställa en optimal nivå för antalet överprövningar.

En och samma upphandling kan ge upphov till flera mål i domstol. Totalt avgjordes 2 726 mål om överprövning av förvaltningsrätterna under 2022, vilket var en minskning med nästan 2 procent från 2021. Antalet inkomna mål ökade något, med nästan 5 procent jämfört med 2021.

Regelverket för direktupphandlingar har utvärderats

Statskontoret fick i juni 2021 i uppdrag att utvärdera effekterna av de ändrade regler för direktupphandling som infördes 2014 (Fi2021/02328). Statskontoret har bl.a. analyserat hur höjningen av direktupphandlingsgränserna samt kraven på riktlinjer och dokumentation för direktupphandlingar har påverkat transaktionskostnaderna hos upphandlande myndigheter och enheter samt leverantörer. Statskontoret redovisade uppdraget i rapporten Offentlig direktupphandling En utvärdering av 2014 års regeländringar (Statskontoret 2022:6). Statskontorets slutsats är att några ytterligare förändringar av direktupphandlingsgränserna inte behövs.

Politikens inriktning

Den offentliga upphandlingens viktigaste uppgift är att bidra till en väl fungerande samhällsservice till nytta för medborgarna och näringslivets utveckling samtidigt som skattemedlen används på bästa sätt. Den ska vara effektiv, rättssäker, konkurrens- och innovationsfrämjande och det ska löna sig för leverantörer att ta samhällsansvar.

Det pågår en översyn av den nationella upphandlingsstrategin i syfte att skapa en mer välkomnande och attraktiv offentlig marknad. Det behövs åtgärder för att samordna kravställningen i den offentliga upphandlingen. Kravställningen behöver bli tydligare, mer enhetlig och långsiktig för att utvecklingen och användningen av nya lösningar för offentliga behov ska kunna påskyndas. Ytterligare ett viktigt syfte med översynen är att öka konkurrensen inom offentlig upphandling för att varor och tjänster ska uppnå en god kvalitet till en låg kostnad. För att öka konkurrensen behöver möjligheten för små företag och idéburna organisationer att verka på den offentliga marknaden värnas, t.ex. genom att öka användningen av utvärderingsmodeller som innefattar kvalitetskriterier. Att ledningen i upphandlande myndigheter och enheter inkluderar inköpsfrågorna i den strategiska styrningen är en förutsättning för att nå målet för den offentliga upphandlingen.

Det är angeläget att motverka korruption och arbetslivskriminalitet inom ramen för offentliga affärer för att hindra snedvridning av konkurrens och att skattemedel går till organiserad brottslighet. De offentliga affärerna omsätter årligen 800 miljarder kronor. Det innebär att bara några procents fusk och oegentligheter utgör stora belopp.

Regeringen anser att det är angeläget att underlätta kontroll av anbudsgivare. En särskild utredare fick i juni 2022 i uppdrag att föreslå ett effektivt och tillförlitligt system för leverantörskontroll i samband med offentlig upphandling och vid ansökan om att delta i ett valfrihetssystem (dir. 2022:50). Utredaren överlämnade i augusti 2023 betänkandet En samordnad registerkontroll för upphandlande myndigheter och enheter (SOU 2023:43). Förslagen har remitterats.

På EU-nivå behandlas ett stort antal lagförslag som påverkar den offentliga upphandlingen. Regeringen framhåller betydelsen av att Sverige verkar för lösningar som är anpassade till nationella förutsättningar.

Regeringen föreslog i budgetproposition 2023/24:1 utg.omr. 2 avsnitt 7.5 att Upphandlingsmyndighetens medel för arbete med cirkulär och fossilfri upphandling skulle dras in. Regeringen lade fram förslaget för att kunna finansiera andra reformer. Med anledning av detta avsåg regeringen även att avsluta Upphandlingsmyndighetens uppdrag om cirkulär och fossilfri upphandling (M2022/00439). Riksdagen sa ja till regeringens förslag om anslag för 2024 inom utgiftsområdet Samhällsekonomi och statsförvaltning.

Pågående arbete

Upphandlingsmyndighetens stöd och uppföljning av den interna styrningen av offentliga inköpsverksamheter

Upphandlingsmyndigheten fick i december 2020 i uppdrag att följa upp utvecklingen av ändamålsenliga inköpsorganisationer och lämna förslag för ett fortsatt arbete (Fi2020/04834). Resultaten redovisades i Nationella upphandlingsrapporten 2023 (Upphandlingsmyndigheten 2023:1). Tre av fyra av de offentliga organisationerna svarade att organiseringen av inköpsarbetet var ändamålsenlig, men färre än hälften svarade att styrningen i form av planering och uppföljning var ändamålsenlig. Enligt Upphandlingsmyndigheten indikerar detta bl.a. att det saknas strategier för hur inköp ska bidra till organisationernas övergripande mål.

Mot denna bakgrund fick Upphandlingsmyndigheten i regleringsbrevet för budgetåret 2023 i uppdrag att under 2023–2025 genomföra insatser för att öka upphandlande myndigheters och enheters kunskaper om hur styrningen och organiseringen av inköpsarbetet kan utvecklas, inklusive hur det strategiska inköpsarbetet kan bidra till att motverka arbetslivskriminalitet. Bygg- och anläggningssektorn ska prioriteras vid genomförandet av uppdraget. Uppdraget ska delredovisas senast den 31 maj 2024 och slutredovisas senast den 20 december 2025.

Uppdrag till Ekonomistyrningsverket om inköpsanalyser

Ekonomistyrningsverket fick i november 2022 i uppdrag att utreda om inköpsanalyser kan påverka effektiviteten i statliga myndigheters inköpsverksamheter (Fi2022/03124).

I uppdraget ingår även att lämna förslag på åtgärder som kan öka effektiviteten i myndigheternas inköpsverksamheter. Uppdraget redovisades den 3 november 2023. Utredningen visar att myndigheter kan effektivisera sina inköpsverksamheter genom att arbeta med inköpsanalyser. Analyserna kan också hjälpa myndigheten att nå sina effektivitetsmål. Inköpsanalyser kan därmed utgöra ett stöd för att utveckla och effektivisera myndighetens sakverksamhet.

Ekonomistyrningsverket ser inköpsanalyser som olika arbetssätt för förberedelse, analys och utvärdering som kan inbegripas i ett strategiskt inköpsarbete. Analyserna kan enligt utredningen bidra till att effektivisera utifrån bl.a. ett legalitets-, kostnads-, kontinuitets- och verksamhetsnyttoperspektiv. Myndigheter behöver enligt utredningen själva bedöma ambitionsnivå och fokus utifrån sin verksamhet.

Upphandlingsmyndighetens stöd är efterfrågat och fyller en viktig funktion

Statskontoret fick i januari 2022 i uppdrag att genomföra en myndighetsanalys av Upphandlingsmyndigheten. Statskontoret konstaterar i sin rapport

Myndighetsanalys av Upphandlingsmyndigheten (rapport 2022:11) att myndighetens stöd är efterfrågat och fyller en viktig funktion för upphandlare och inköpare. Av Statskontorets enkät framgår att användningen av stöden bidrar till en ökad konkurrens samt att stöden används av mellan 47 och 71 procent av den personal som arbetar med inköp. De stöd som bidrar till ökad rättssäkerhet används av 83 procent. Även Riksrevisionen bedömer i sin granskningsrapport, Miljömässig hållbarhet vid statlig upphandling – på rätt väg men långt kvar (RiR 2022:25), att Upphandlingsmyndigheten tillhandahåller ett väl utformat stöd för miljöhänsyn vid upphandling och att det finns ett behov av stödet men att det behöver användas i större utsträckning.

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet har tidigare behandlat förslag om utformningen och tillämpningen av LOU, senast i betänkande 2022/23:FiU34. Utskottet betonade att upphandling, rätt använd, kan vara ett effektivt instrument för att skapa flera positiva effekter i samhället såsom ökad tillväxt, sysselsättning, jämställdhet och ökade miljökrav. Utskottet delade regeringens uppfattning att den offentliga upphandlingen ska vara effektiv och rättssäker och ta till vara konkurrensen på marknaden samtidigt som innovativa lösningar främjas samt miljöhänsyn och sociala hänsyn beaktas. På så sätt bidrar den offentliga upphandlingen till en väl fungerande samhällsservice till nytta för medborgarna och näringslivets utveckling samtidigt som skattemedel används på bästa sätt.

Utskottet avstyrkte motionsyrkandena mot bakgrund av det arbete som pågick inom Regeringskansliet med ett system som möjliggör för upphandlande myndigheter och enheter att på ett enkelt sätt genomföra kontroller av leverantörer samt den lagstiftning som beslutats när det gäller lagstadgade skyndsamhetskrav i överprövningsmålen.

Utskottets ställningstagande

Inledningsvis vill utskottet återigen betona att upphandling, rätt använd, kan vara ett effektivt instrument för att skapa flera positiva effekter i samhället såsom ökad tillväxt, sysselsättning, jämställdhet och ökade miljökrav. Utskottet delar regeringens uppfattning att den offentliga upphandlingen ska vara effektiv och rättssäker och ta till vara konkurrensen på marknaden samtidigt som innovativa lösningar främjas samt miljöhänsyn och sociala hänsyn beaktas. På så sätt bidrar den offentliga upphandlingen till en väl fungerande samhällsservice till nytta för medborgarna och näringslivets utveckling samtidigt som skattemedel används på bästa sätt.

Upphandlingsmyndigheten fick i regleringsbrevet för budgetåret 2023 i uppdrag att under 2023–2025 genomföra insatser för att öka upphandlande myndigheters och enheters kunskaper om hur styrningen och organiseringen

av inköpsarbetet kan utvecklas, inklusive hur det strategiska inköpsarbetet kan bidra till att motverka arbetslivskriminalitet. Bygg- och anläggningssektorn ska prioriteras vid genomförandet av uppdraget. Upphandlingsmyndighetens uppdrag kan enligt utskottet stärka och öka upphandlande enheters kompetens att tillämpa upphandlingslagstiftningen. Mot denna bakgrund avstyrker utskottet motionsyrkandena.

Sociala kriterier, sociala företag och ideella organisationer

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om social hållbarhet och ideella organisationer. Utskottet hänvisar till Upphandlingsmyndighetens pågående arbete och beslutad lagstiftning.

Jämför reservation 2 (S, MP).

Motionerna

I kommittémotion 2023/24:1085 av Azra Muranovic m.fl. (S) yrkande 2 anför motionärerna att det bör ses över hur kvinno- och tjejjourers skyddade boenden kan undantas från lagen om offentlig upphandling.

I kommittémotion 2023/24:2617 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 32 anför motionärerna att idéburen välfärd bör främjas.

Pågående arbete

Uppdrag om små företag och idéburna aktörers deltagande i offentlig upphandling

Riksdagen har tillkännagett för regeringen att den bör utvärdera lagstiftningen om offentlig upphandling och se över möjligheterna att öka förutsättningarna för små företag och ideella aktörer att delta i upphandlingar och vinna upphandlingskontrakt i syfte att säkra deras möjligheter att delta i upphandlingar (bet. 2021/22:FiU14 punkt 2, rskr. 2021/22:31). Regeringen har mot bakgrund av tillkännagivandet och behovet av att följa upp det förenklade upphandlingsregelverk som trädde i kraft den 1 februari 2022 (prop. 2021/22:5, bet. 2021/22:FiU14, rskr. 2021/22:31) gett Upphandlingsmyndigheten i regleringsbrevet för budgetåret 2023 i uppdrag att följa upp och analysera i vilken utsträckning små företag och idéburna aktörer deltar i offentlig upphandling. Uppföljningen ska belysa utvecklingen inom olika branscher, med fokus på organisationernas bidrag till offentligt finansierade välfärdstjänster. Myndigheten ska vid behov lämna förslag på ytterligare åtgärder för att underlätta för små företag och idéburna aktörer att

delta i offentlig upphandling. Uppdraget ska delredovisas senast den 31 mars 2024 och slutredovisas senast den 31 mars 2025. Regeringen anser därmed att tillkännagivandet är slutbehandlat (se prop. 2023/24:1 utg. omr. 2 s. 100 och bet. 2023/24:FiU2). Upphandlingsmyndigheten har i regleringsbrevet för budgetåret 2023 även fått i uppdrag att redovisa vilka åtgärder som den har vidtagit för att underlätta för företag att delta i offentlig upphandling. Uppdraget redovisades den 30 november 2023.

Kompletterande information

Drygt 1 600 upphandlingar under tidsperioden 2021–2022 innehåller krav för att uppnå sociala mål. En socialt hållbar upphandling innehåller tekniska specifikationer, kvalificeringskrav, tilldelningskriterier eller villkor för genomförande av kontraktet som syftar till att uppnå sociala mål. Drygt 1 600 av de upphandlingar som annonserades 2022 innehåller krav som syftar till att uppnå sociala mål. Det motsvarar drygt 9 procent av alla upphandlingar som annonserades under året. För resterande upphandlingar (91 procent) saknas uppgift huruvida upphandlingen innehåller krav om social hänsyn eller inte. Detta innebär att krav kan ha ställts i fler upphandlingar men utan att det framgår av annonsen. Antalet socialt hållbara upphandlingar kan därmed enligt Upphandlingsmyndigheten vara högre än vad som framgår av statistiken.

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet har vid flera tidigare tillfällen behandlat motionsyrkanden om sociala kriterier och sociala företag, senast i betänkande 2022/23:FiU34. Utskottet avstyrkte då motionsyrkandena med hänvisning till den nya lagstiftning som trädde i kraft den 1 januari 2023. Utskottet anförde att lagstiftningen syftar till att öka möjligheterna för idéburna organisationer att tillhandahålla offentligt finansierade välfärdstjänster. Därmed har kommuner, regioner och statliga myndigheter i större utsträckning än tidigare möjlighet att dra nytta av de idéburna organisationernas kompetens, erfarenhet och andra resurser. Det stödmaterial och nätverk som Upphandlingsmyndigheten har utvecklat för förbättrat stöd och bättre service till idéburna organisationer och upphandlande myndigheter hade enligt utskottet bidragit till detta.

Utskottets ställningstagande

Den 1 januari 2023 trädde en ny lagstiftning om idéburen verksamhet i kraft.

Lagstiftningen syftar till att öka möjligheterna för idéburna organisationer att tillhandahålla offentligt finansierade välfärdstjänster. Därmed har kommuner, regioner och statliga myndigheter i större utsträckning än tidigare möjlighet att dra nytta av de idéburna organisationernas kompetens, erfarenhet

och andra resurser. Det stödmaterial och nätverk som Upphandlingsmyndigheten har utvecklat för förbättrat stöd och bättre service till idéburna organisationer och upphandlande myndigheter har enligt utskottet bidragit till detta. Även det uppdrag som Upphandlingsmyndigheten fått i sitt regleringsbrev att följa upp och analysera i vilken utsträckning små företag och idéburna aktörer deltar i offentlig upphandling kan enligt utskottet komma att stärka det långsiktiga arbetet med idéburen välfärd inom offentlig upphandling. Mot denna bakgrund avstyrker utskottet motionsyrkandena.

Små och medelstora företag

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om små och medelstora företag. Utskottet hänvisar till pågående arbete inom Upphandlingsmyndigheten. Jämför reservation 3 (SD).

Motionen

I kommittémotion 2023/24:420 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 8 anför motionärerna att den offentliga upphandlingen ska utvecklas för att skapa bättre villkor för småföretag.

Pågående arbete

Enligt regeringens instruktion för Upphandlingsmyndigheten ska upphandlingsstödet bl.a. inriktas på att underlätta för små och medelstora företag samt idéburna organisationer att delta i upphandling. Även Konkurrensverket ska enligt sin instruktion inom ramen för sitt uppdrag öka förutsättningarna för små och medelstora företag att delta i offentliga upphandlingar.

År 2022 annonserade upphandlande organisationer 17 198 upphandlingar. Det är en minskning med knappt 7 procent jämfört med 2021. De offentligt ägda bolagen stod för en fjärdedel av alla upphandlingar, tre av tio upphandlingar avsåg anläggningsarbete och drygt hälften av upphandlingarna under året var direktivstyrda. I de flesta upphandlingar tillämpades LOU.

Uppdrag om små företag och idéburna aktörers deltagande i offentlig upphandling

Riksdagen har tillkännagett för regeringen att den bör utvärdera lagstiftningen om offentlig upphandling och se över möjligheterna att öka förutsättningarna för små företag och ideella aktörer att delta i upphandlingar och vinna

upphandlingskontrakt i syfte att säkra deras möjligheter att delta i upphandlingar (bet. 2021/22:FiU14 punkt 2, rskr. 2021/22:31). Regeringen har mot bakgrund av tillkännagivandet och behovet av att följa upp det förenklade upphandlingsregelverk som trädde i kraft den 1 februari 2022 (prop. 2021/22:5, bet. 2021/22:FiU14, rskr. 2021/22:31) gett Upphandlingsmyndigheten i regleringsbrevet för budgetåret 2023 i uppdrag att följa upp och analysera i vilken utsträckning små företag och idéburna aktörer deltar i offentlig upphandling. Uppföljningen ska belysa utvecklingen inom olika branscher, med fokus på organisationernas bidrag till offentligt finansierade välfärdstjänster. Myndigheten ska vid behov lämna förslag på ytterligare åtgärder för att underlätta för små företag och idéburna aktörer att delta i offentlig upphandling. Uppdraget ska delredovisas senast den 31 mars 2024 och slutredovisas senast den 31 mars 2025. Regeringen anser därmed att tillkännagivandet är slutbehandlat (se prop. 2023/24:1 utg. omr. s. 100 och bet. 2023/24:FiU2). Upphandlingsmyndigheten har i regleringsbrevet för budgetåret 2023 även fått i uppdrag att redovisa vilka åtgärder som den har vidtagit för att underlätta för företag att delta i offentlig upphandling. Uppdraget redovisades den 30 november 2023.

Tidigare riksdagsbehandling

Förslag om små och medelstora företag har behandlats flera gånger tidigare av utskottet, senast i betänkande 2022/23:FiU34. Utskottet framhöll då att krav vid offentlig upphandling ska genomsyras av enkla, tydliga och likvärdiga villkor oavsett företagets storlek och företagsform. Utskottet framhöll vidare att regeringens instruktioner för både Upphandlingsmyndigheten och Konkurrensverket syftar till att underlätta för små och medelstora företag att delta i upphandling. Mot denna bakgrund avstyrkte utskottet motionsyrkandena.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill, liksom tidigare, framhålla att krav vid offentlig upphandling ska genomsyras av enkla, tydliga och likvärdiga villkor oavsett företagets storlek och företagsform. Enligt regeringens instruktioner för både Upphandlingsmyndigheten och Konkurrensverket ska upphandlingsstödet bl.a. inriktas på att underlätta för små och medelstora företag att delta i upphandling. Det arbete som bedrivs har enligt utskottet bidragit till att skapa bättre förutsättningar för sådana företag i upphandlingar. Utskottet konstaterar även att om upphandlande myndigheter och enheter enligt upphandlingslagstiftningen inte delar upp en upphandling i mindre delar, ska de motivera varför så inte skett. Mot denna bakgrund avstyrker utskottet motionsyrkandena.

Djurskydd och livsmedelsproduktion

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om djurskydd och livsmedelsproduktion. Utskottet hänvisar till pågående arbete inom Upphandlingsmyndigheten och redan rådande lagstiftning.

Jämför reservation 4 (SD).

Motionen

I kommittémotion 2023/24:378 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 7 anför motionärerna att det för offentlig upphandling ska finnas tvingande krav om att allt kött som upphandlas via offentlig upphandling i Sverige ska komma från djur som har bedövats före slakt. I yrkande 18 anser motionärerna att regeringen bör överväga att för offentlig upphandling ge tvingande krav om att livsmedel ska vara producerade i enlighet med svensk miljö- och djurskyddslagstiftning när så är möjligt.

Pågående arbete

Upphandlingsmyndigheten arbetar med att utveckla och förvalta hållbarhetskriterier som bl.a. innefattar en mängd kriterier för djurskydd, vilka är viktiga delar av upphandlande myndigheters kravställande. Upphandlingsmyndighetens befintliga stöd gör det möjligt för upphandlande myndigheter att ställa krav i fråga om avlivning, eftersom det finns hållbarhetskriterier för slaktmetoder som säkerställer att upphandlade köttprodukter ska komma från djur som varit helt bedövade när de avblodades och helt medvetslösa fram till dess att döden inträdde oavsett bedövningsmetod. Kriterier för fullständig bedövning vid avblodning enligt gällande regler i Sverige och EU finns för alla djurslag. Upphandlingsmyndighetens arbete med förenklad kriterieanvändning erbjuder kravpaket i enlighet med den nationella livsmedelsstrategin och gör det enklare att använda hållbarhetskriterier för att bättre styra mot och motsvara samhällets ambitioner och lagar inom djurskydd och miljö.

Upphandlingsmyndigheten och Livsmedelsverket har tillsammans tagit fram en checklista om måltidskvalitet. Checklistan revideras för närvarande och är tänkt att ingå i ett kommande reviderat stöd för måltidstjänster. Stödet för måltidskvalitet kan även användas som ett stöd i den strategiska inköpsprocessen för livsmedelsprodukter. Upphandlingsmyndigheten har också ett webbstöd för upphandling av livsmedel och måltidstjänster. Vidare har Livsmedelsverket information på sin webbplats om bra måltider i äldreomsorgen. För närvarande pågår ett arbete inom Regeringskansliet med att ta fram förslag om att införa en skyldighet att beakta människors hälsa och djuruomsorg vid offentliga upphandlingar (Ds 2021:31).

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet har flera gånger tidigare behandlat motionsyrkanden om krav på djurskydd och livsmedelsproduktion i samband med offentlig upphandling, senast i betänkande 2022/23:FiU34. Utskottet avstyrkte då motionsyrkandena med hänvisning till att det redan enligt nuvarande lagstiftning är möjligt att ställa krav på djurskydd och livsmedelsproduktion vid offentlig upphandling. Utskottet betonade vidare att kraven måste vara förenliga med principerna inom EU-rätten. Vidare framhöll utskottet Upphandlingsmyndighetens arbete med att utveckla hållbarhetskriterier som bl.a. innefattar en mängd kriterier för djurskydd och det pågåendet arbetet inom Regeringskansliet när det gäller ett förslag om att införa en skyldighet att beakta människors hälsa och djuromsorg vid offentliga upphandlingar.

Utskottets ställningstagande

Utskottet påminner om att det redan enligt nuvarande lagstiftning är möjligt att ställa krav på djurskydd och livsmedelsproduktion vid offentlig upphandling. Kraven måste dock vara förenliga med de grundläggande principerna inom EU-rätten. Principerna handlar om likabehandling, icke diskriminering, ömsesidigt erkännande, proportionalitet och öppenhet. Upphandlingsmyndigheten arbetar också med att utveckla hållbarhetskriterier som bl.a. innefattar en mängd kriterier för djurskydd. Mot denna bakgrund avstyrker utskottet motionsyrkandena.

Miljökrav

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. ökat återbruk och en förbättrad miljöhänsyn. Utskottet hänvisar till pågående arbete inom Regeringskansliet och redan rådande lagstiftning.

Jämför reservation 5 (C) och 6 (MP).

Motionerna

I motion 2023/24:763 av Margareta Cederfelt (M) yrkar motionären att det ska vara en förbättrad miljöhänsyn vid statlig upphandling.

I kommittémotion 2023/24:901 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkande 5 yrkar motionärerna att offentlig upphandling ska styras mot ökat återbruk i nybyggnation, ombyggnation och renovering.

I kommittémotion 2023/24:1519 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkande 11 anser motionärerna att det ska införas en regional upphandlingssamordning. I yrkande 72 anför motionärerna att klimatkraven i offentlig upphandling ska ökas samt att det ska genomföras åtgärder för att minska klimatpåverkan från offentlig konsumtion.

I motion 2023/24:1574 av Mattias Vepsä och Jytte Guteland (båda S) yrkande 2 anför motionärerna att regeringen bör se över möjligheten att genom en 100 procent hållbar offentlig upphandling öka omställningstakten i Sverige.

I kommittémotion 2023/24:2453 av Rickard Nordin m.fl. (C) anför motionärerna att ett lägsta golv för miljö- och klimatkrav bör införas för all statlig upphandling samt att mål bör införas för att öka andelen upphandlingar som bidrar till efterlevnaden av miljö- och klimatmål (yrkande 26). Vidare anför motionärerna att offentlig upphandling i högre utsträckning än vad som görs i dag ska användas som ett kraftfullt verktyg för en cirkulär omställning (yrkande 29) och att det ska införas ökande etappmål i syfte att öka andelen upphandlingar som ställer krav på cirkularitet och resurseffektivitet (yrkande 30). Vidare föreslår motionärerna att Upphandlingsmyndigheten ska verka för en digital plattform för samverkan och kunskapsutbyte mellan inköpare, upphandlare och leverantörer inom grön upphandling (yrkande 31).

Pågående arbete

En skyldighet att beakta hållbarhet vid upphandling

I lagrådsremissen En skyldighet att beakta vissa samhällsintressen vid offentlig upphandling, som beslutades i juni 2022, föreslås ett införande av sådana skyldigheter (Fi2022/01991). Förslagen innebär bl.a. en skyldighet för upphandlande myndigheter och enheter att beakta klimatet, miljön, människors hälsa, djuromsorg samt sociala och arbetsrättsliga aspekter, om upphandlingens art motiverar det. Den skyldighet som föreslås i lagrådsremissen har kritiserats för att bl.a. innebära en administrativ börda samtidigt som det är tveksamt om den har någon reell effekt. Mot denna bakgrund avser regeringen inte att gå vidare med förslagen i den aktuella lagrådsremissen. Regeringen kommer att arbeta vidare med frågorna, bl.a. genom den pågående översynen av den nationella upphandlingsstrategin.

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet har flera gånger tidigare behandlat frågor om miljökrav, senast i betänkande 2022/23:FiU34. Utskottet avstyrkte då motionsyrkandena. Utskottet ansåg att Sverige ska vara ledande och ett föredöme när det gäller att ta hänsyn till miljön vid upphandlingar. Utskottet betonade att den nuvarande lagstiftningen gör det möjligt att ställa krav på att livsmedel ska vara producerade enligt vissa fastställda kriterier. Utskottet betonade även att Upphandlingsmyndigheten lämnat förslag på åtgärder till regeringen för att ytterligare bidra till att nå klimatmålen och för att de insatser som ger störst klimatnytta för pengarna ska prioriteras. Utskottet betonade även det stöd om cirkulär och fossilfri upphandling som Upphandlingsmyndigheten tagit fram.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att Sverige ska vara ledande och ett föredöme när det gäller att ta hänsyn till miljön vid upphandlingar. Den nuvarande lagstiftningen gör det möjligt att ställa krav på att livsmedel ska vara producerade enligt vissa fastställda kriterier. Att ställa krav på att en vara ska vara producerad i ett specifikt geografiskt område strider dock mot de grundläggande principerna inom EU-rätten. Det är däremot möjligt att ställa krav, upphandla och välja varor som uppfyller preferenser i fråga om produktprestanda, exempelvis när det gäller kvalitet, miljö, djurskydd och sociala aspekter, så länge kravet har en tydlig koppling till det som ska upphandlas, det är tydligt vad kravet innebär för en normalt informerad leverantör, svensk eller icke-svensk, och kravet är möjligt att följa upp.

Det arbete som regeringen bedriver med den pågående översynen av den nationella upphandlingsstrategin kan enligt utskottet komma att öka möjligheten att ställa effektiva och välfungerande miljökrav. Utskottet avstyrker därför motionsyrkandena.

Antal underleverantörer och skäliga villkor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om antal underleverantörer och skäliga villkor m.m. Utskottet hänvisar bl.a. till att det redan i dag finns lagstiftning om entreprenörsansvar för lönefordringar och ett pågående arbete inom Upphandlingsmyndigheten.

Jämför reservation 7 (S) och 8 (V).

Motionerna

I kommittémotion 2023/24:439 av Ciczie Weidby m.fl. (V) vill motionärerna att LOU ändras så att skäliga villkor ska ställas vid behov i alla offentliga upphandlingar och det blir möjligt att vid upphandling ställa krav på villkor om pensioner, försäkringar och annan ledighet än semester (yrkande 20). Vidare föreslår motionärerna att det som huvudregel ska ställas krav på att maximalt två led av underentreprenörer får användas vid offentlig upphandling (yrkande 21). Motionärerna anser också att det bör införas ett obligatoriskt krav på anbudsgivarna att redovisa vilken personalstyrka och vilka lönenivåer som ligger till grund för deras kostnadsberäkningar (yrkande 22). Vidare anför motionärerna att upphandlande aktörer inför upphandlingsförfarandet ska ha en dialog med relevanta fackförbund i den bransch där upphandlingen ska ske (yrkande 23) och att regeringen dels bör utreda möjligheten att upprätta system där samtliga upphandlande

myndigheter och statliga och kommunala bolag måste delta, dels bör utreda inrättandet av en s.k. svart lista över oseriösa företag (yrkande 24).

I kommittémotion 2023/24:2647 av Mikael Damberg m.fl. (S) yrkande 1 anför motionärerna att regeringen ska tillsätta en utredning i syfte att ta fram förslag på en begränsning av antalet underleverantörsled.

Kompletterande information

Uppdrag till Upphandlingsmyndigheten och Boverket om social hållbarhet vid byggupphandling

Av Arbetsmiljöverkets lägesbild 2021 framgår att byggbranschen är den bransch där det bedöms finnas störst risk för samhällsskada till följd av arbetslivskriminalitet. Ungefär fyra av tio upphandlingar avser bygg-, fastighets- och anläggningsarbete. Upphandlande myndigheter och enheter kan leda och påverka branschen i positiv riktning genom att ställa krav i upphandlingar. Upphandlingsmyndigheten och Boverket fick i september 2021 i uppdrag att tillsammans utveckla ett stöd för att främja att vissa sociala hänsyn tas vid upphandling inom bygg- och anläggningssektorn (Fi2021/03043). Uppdraget redovisades i juni 2022 (Fi2022/02170).

Pågående arbete

Upphandlingsmyndigheten tar kontinuerligt fram olika webbstöd riktade till upphandlande organisationer för att stödja utvecklingen mot mer socialt hållbara inköp. Webbstöden syftar till att främja skäliga arbetsvillkor vid produktion av varor och tjänster, sysselsättning, barns rättigheter och ökad tillgänglighet oavsett funktionsnedsättning samt att ge bättre information om produktionsvillkor i andra länder. Myndigheten har bl.a. tagit fram ett särskilt stöd som gäller användandet av underleverantörer i offentlig upphandling.

Den 1 juni 2017 infördes i upphandlingsregelverket en skyldighet att ställa arbetsrättsliga villkor i vissa fall. Sådan skyldighet inkluderar även underleverantörer som direkt medverkar till att fullgöra kontraktet (17 kap. 2 § andra stycket LOU). Bestämmelserna ska dels bidra till att arbete som upphandlas av den offentliga sektorn utförs med skäliga arbetsvillkor, dels motverka risken för illojal konkurrens genom att undermåliga arbetsvillkor tillämpas. I februari 2020 gav regeringen Statskontoret i uppdrag att analysera hur statliga myndigheter har arbetat med att ställa arbetsrättsliga villkor och lämna förslag på hur förutsättningarna för myndigheterna att ställa sådana villkor kan förbättras (Fi2020/00455). Statskontoret redovisade uppdraget i december 2020 (rapport 2020:24). Statskontorets uppföljning visade att Upphandlingsmyndighetens stöd var uppskattat av de statliga myndigheterna och att det fanns tydliga önskemål från många myndigheter om utökat stöd.

Regeringen har infört ett återrapporteringskrav i Upphandlingsmyndighetens regleringsbrev för 2022 (Fi2021/04004 [delvis]), som innebär att myndigheten ska redovisa vilka åtgärder som vidtagits för att underlätta för

upphandlande myndigheter och enheter att uppfylla skyldigheten att ställa arbetsrättsliga villkor i sina upphandlingar. Myndigheten ska även lämna förslag på ytterligare åtgärder.

Det finns redan i dag lagstiftning om entreprenörsansvar för lönefordringar. Upphandlingsmyndigheten har även tagit fram stödmaterial som syftar till att öka kunskapen om hållbarhetsrisker i leveranskedjor och hur dessa kan hanteras av upphandlande myndigheter.

Av upphandlingslagstiftningen framgår att om ett anbud är onormalt lågt ska den upphandlande myndigheten utreda vad som är skälet till det. Om det låga priset beror på att leverantören åsidosätter arbetsrättsliga skyldigheter ska anbudet förkastas. Den upphandlande myndigheten ska vidare bedöma om det finns risk för oskäliga arbetsvillkor (t.ex. löner). Om den bedömer att så är fallet är den skyldig att ställa arbetsrättsliga villkor såvida det inte saknas förutsättningar att ange nivån på villkoren.

Regeringen har under våren 2022 genomfört tre rundabordsamtal om motverkande av oseriösa leverantörer i upphandlingar. En av frågeställningarna är hur man kan motverka den riskfaktor som långa leverantörskedjor utgör.

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet har tidigare behandlat liknande motionsyrkanden, senast i betänkande 2022/23:FiU34. Utskottet konstaterade då att det redan fanns lagstiftning om entreprenörsansvar för lönefordringar. Det stödmaterial som Upphandlingsmyndigheten tagit fram hade enligt utskottet bidragit till att öka kunskapen om hållbarhetsrisker i leveranskedjorna och hur riskerna kan hanteras av upphandlande myndigheter. Därmed avstyrkte utskottet motionsyrkandet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att det redan i dag finns lagstiftning om entreprenörsansvar för lönefordringar. Det stödmaterial som Upphandlingsmyndigheten tagit fram har enligt utskottet bidragit till att öka kunskapen om hållbarhetsrisker i leveranskedjor och om hur riskerna kan hanteras av upphandlande myndigheter. Därmed avstyrker utskottet motionsyrkandena.

Allmännyttan och LOU

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om avskaffande respektive tillämpningen av LOU när det gäller allmännyttan. Utskottet hänvisar till pågående beredningsarbete inom Regeringskansliet och redan gällande lagstiftning.

Jämför reservation 9 (S) och 10 (V).

Motionerna

I motion 2022/23:1336 av Denis Bergic (S) föreslår motionären att allmännyttiga bostadsbolag ska undantas från LOU (yrkande 1). Vidare föreslår motionären att regeringen ska tillsätta en utredning som undersöker potentiella konsekvenser, både positiva och negativa, av att undanta allmännyttiga bostadsbolag från LOU (yrkande 2). Motionären anser också att det ska utarbetas riktlinjer och en tillsynsmodell som säkerställer att allmännyttiga bostadsbolag fortsätter att verka i enlighet med principer om öppenhet, rättvisa och icke-diskriminering även efter ett undantag från LOU (yrkande 3).

I kommittémotion 2023/23:2319 av Malcolm Momodou Jallow m.fl. (V) yrkande 25 yrkar motionärerna att LOU bör avskaffas för allmännyttiga bostadsbolag.

I kommittémotion 2023/24:2637 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 24 anför motionärerna att LOU inte ska tillämpas för allmännyttiga bostadsföretag.

I kommittémotion 2023/24:2647 av Mikael Damberg m.fl. (S) yrkande 6 anför motionärerna att LOU inte ska tillämpas för allmännyttiga bostadsföretag.

Kompletterande information

Betänkandet Sänk tröskeln till en god bostad

Regeringen beslutade den 7 maj 2020 att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att utreda dels den uppgiftsfördelning mellan stat och kommun som funnits inom bostadspolitiken sedan 1940-talet, dels vissa bostadspolitiska verktyg, och att vid behov lämna förslag som ökar verktygens effektivitet. I betänkandet Sänk tröskeln till en god bostad (SOU 2022:14), som överlämnades till regeringen den 30 mars 2022, lämnas förslag som enligt utredningen dels tydliggör uppgiftsfördelningen inom bostadspolitiken, dels bidrar till att ett antal bostadspolitiska verktyg blir mer effektiva och ändamålsenliga. Det övergripande syftet är att skapa förutsättningar för en socialt hållbar bostadsförsörjning. Utredningen konstaterar att de s.k. allboreglerna ger vida ramar för de allmännyttiga kommunala

bostadsaktiebolagen och att det är möjligt att förena affärsmässighet med en socialt hållbar bostadsförsörjning. Utredningen föreslår en ändring av LOU som bedöms medföra att dessa företag inte längre behöver följa de detaljerade reglerna i lagen vilket kommer att främja deras förutsättningar för nyproduktion och renoveringar. Förslaget syftar till att ge bolagen bättre möjligheter att leva upp till de mål som ställs upp av deras ägare och bedöms leda till färre avyttringar. Förslaget har remitterats och bereds inom Regeringskansliet.

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet behandlade i 2022/23:FiU34 frågor om allmännyttan och LOU. Utskottet betonade då att upphandling, rätt använd, kan vara ett effektivt instrument för att skapa flera positiva effekter i samhället. Utskottet ville i detta sammanhang betona vikten av att kontinuerligt utveckla och förbättra upphandlingslagstiftningen. Mot bakgrund av nuvarande lagstiftning och det arbetet som pågår inom Regeringskansliet avstyrktes motionsyrkandena.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill återigen betona att upphandling, rätt använd, kan vara ett effektivt instrument för att skapa flera positiva effekter i samhället såsom ökad tillväxt, sysselsättning, jämställdhet och ökade miljökrav. Utskottet delar regeringens uppfattning att den offentliga upphandlingen ska vara effektiv och rättssäker och ta till vara konkurrensen på marknaden samtidigt som innovativa lösningar främjas samt miljöhänsyn och sociala hänsyn beaktas. På så sätt bidrar den offentliga upphandlingen till en väl fungerande samhällsservice till nytta för medborgarna och näringslivets utveckling samtidigt som skattemedel används på bästa sätt. Upphandlingslagstiftningen vilar på fem underliggande principer om icke-diskriminering, öppenhet, likabehandling, proportionalitet och ömsesidigt erkännande. Det är enligt utskottet centralt att dessa principer värnas. Enligt utskottet utgör den nuvarande lagstiftningen inte ett hinder för att genom offentlig upphandling bedriva affärsmässigt hållbar verksamhet. Utskottet vill dock i detta sammanhang betona vikten av att kontinuerligt utveckla och förbättra upphandlingslagstiftningen. För närvarande bereds utredningen Sänk tröskeln till en god bostad inom Regeringskansliet. Utredningen föreslår en förändring av LOU som bedöms medföra att dessa allmännyttiga bostadsbolag inte längre behöver följa de detaljerade reglerna i lagen. Mot bakgrund av nuvarande lagstiftning och det arbete som pågår inom Regeringskansliet avstyrks motionsyrkandena.

Innovations- och funktionsupphandling

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkandet om innovations- och funktionsupphandling och hänvisar till det arbete som pågår inom Upphandlingsmyndigheten.

Motionen

I motion 2023/24:2196 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson och Malin Höglund (båda M) anför motionärerna att möjligheten att leverera mer nytta för pengarna genom offentlig upphandling utifrån funktion måste beaktas i större utsträckning.

Pågående arbete

Undersökning av hur upphandling som stöder innovation fungerar

Av den nationella upphandlingsenkäten som Upphandlingsmyndigheten genomförde 2022 framgår att 17 procent av de upphandlande myndigheterna och enheterna har arbetat för att främja innovation med upphandling. Upphandlingsmyndigheten har även i uppdrag att under 2021–2025 genomföra insatser för att nyttiggöra innovation och kommersialisering av innovation (N2021/01194). Under 2022 publicerade myndigheten rapporten *Upphandling för att stödja innovation – Hur fungerar det?* (Upphandlingsmyndigheten 2022:3). Av rapporten framgår att det inte skett någon större förändring av antalet beställarnätverk sedan Upphandlingsmyndighetens senaste kartläggning 2019. Beställarnätverk är nätverk där upphandlande myndigheter och enheter samverkar i syfte att driva på marknaden att utveckla nya innovativa lösningar.

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet har flera gånger tidigare behandlat motionsyrkanden om innovations- och funktionsupphandling, senast i betänkande 2021/22:FiU34. Utskottet anförde att Upphandlingsmyndigheten under de senaste åren, tillsammans med Vinnova och Patent- och registreringsverket arbetat med att inrätta en innovationsupphandlingsarena. Vidare betonade utskottet att Upphandlingsmyndigheten arbetat med att stimulera etableringen av ändamålsenliga inköpsorganisationer. Mot denna bakgrund avstyrkte utskottet motionsyrkandena.

Utskottets ställningstagande

Upphandlingsmyndigheten har under de senaste åren, tillsammans med Vinnova och Patent- och registreringsverket, arbetat med att inrätta en innovationsupphandlingsarena. Därutöver har Upphandlingsmyndigheten arbetat med att stimulera etableringen av ändamålsenliga inköpsorganisationer. Myndighetens samarbete med Vinnova när det gäller att ge stöd för att öka antalet innovationsupphandlingar är ett exempel på en insats som utvecklar innovationsupphandlingen. Mot denna bakgrund avstyrker utskottet motionsyrkandet.

Upphandling, oseriösa aktörer och nationell säkerhet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkandena om upphandling, oseriösa aktörer och nationell säkerhet. Utskottet hänvisar till pågående arbete inom Regeringskansliet och Upphandlingsmyndigheten.

Jämför reservation 11 (S) och 12 (C).

Motionerna

I motion 2023/24:1314 av Hanna Westerén och Peder Björk (båda S) föreslås att det ska vidtas fler åtgärder för att få bort oseriösa aktörer i offentlig upphandling och främja sund konkurrens.

I kommittémotion 2023/24:2493 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 8 anför motionärerna att regeringen skyndsamt och på lämpligt sätt bör förtydliga att det ska vara möjligt att tillämpa LUFSS vid upphandlingar inom vård, omsorg och socialtjänst.

I kommittémotion 2023/24:2647 av Mikael Damberg m.fl. (S) yrkar motionärerna att reglerna för att utesluta leverantörer från att delta i valfrihetssystem ska ses över (yrkande 2). Motionärerna yrkar även att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag gällande samordnade registerkontroller vid offentlig upphandling och valfrihetssystem (yrkande 3). Motionärerna anför även att det ska införas en skyldighet att vid offentlig upphandling beakta vissa samhällsintressen (yrkande 4). Vidare yrkar motionärerna att det bör tillsättas en utredning i syfte att se över hur nationell säkerhet kan beaktas vid offentlig upphandling (yrkande 5).

Kompletterande information

Upphandlingsmyndighetens stöd vid säkerhetsupphandlingar

Upphandlingsmyndigheten lämnar på sin webbplats stöd med fokus på den teoretiska bakgrunden till säkerhetsskyddade upphandlingar och ett praktiskt

stöd i hur säkerhetsskyddade upphandlingar kan genomföras. Stödet behandlar även säkerhetsskyddslagstiftningen som sådan. Stödet riktar sig till alla som på olika sätt kommer i kontakt med säkerhetsskyddade upphandlingar. Det kan vara upphandlare, jurister, chefer, säkerhetsansvariga och leverantörer med flera.

Pågående arbete

En samordnad registerkontroll för upphandlande myndigheter och enheter

En särskild utredare fick i juni 2022 i uppdrag att föreslå ett effektivt och tillförlitligt system för leverantörskontroll i samband med offentlig upphandling och vid ansökan om att delta i ett valfrihetssystem (dir. 2022:50). Utredaren överlämnade i augusti 2023 betänkandet En samordnad registerkontroll för upphandlande myndigheter och enheter (SOU 2023:43). Förslagen har remitterats.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att upphandling, rätt använd, kan vara ett effektivt instrument för att skapa flera positiva effekter i samhället såsom ökad tillväxt, sysselsättning och jämställdhet samt ökade miljökrav. Samtidigt går det inte att bortse från de oseriösa aktörer som försöker utnyttja upphandlingslagstiftningen. Det är därför enligt utskottet av stor betydelse att regeringen aktivt arbetar med att öka möjligheterna att utesluta oseriösa aktörer och stärka arbetet med att iakta nationella säkerhetsintressen inom ramen för upphandlingslagstiftningen.

Det pågående arbetet med en samordnad registerkontroll för upphandlande myndigheter och enheter och vid ansökan om att delta i ett valfrihetssystem kan enligt utskottet innebära en möjlighet att kunna utesluta oseriösa aktörer från att delta. Vidare fyller Upphandlingsmyndighetens stöd vid säkerhetsupphandlingar en central funktion för att tillvarata nationella säkerhetsintressen. Mot denna bakgrund avstyrks motionsyrkandena.

Kollektivavtal och lärlingsplatser

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkandena om kollektivavtal och lärlingsplatser. Utskottet hänvisar till pågående beredningsarbete med den nationella upphandlingsstrategin och att det redan i dag finns lagstiftning om arbetsrättsliga villkor vid upphandling.

Jämför reservation 13 (S) och 14 (V).

Motionerna

I kommittémotion 2023/24:439 av Ciczie Weidby m.fl. (V) yrkande 25 anförs att regeringen bör återkomma med förslag om att införa krav på att ta in lärlingar (s.k. lärlingsklausuler) vid offentlig upphandling.

I motion 2023/24:652 av Serkan Köse (S) anför motionären att det ska initieras en översyn av LOU i syfte att säkra det framtida behovet av yrkesarbetare inom byggsektorn.

I motion 2023/24:1304 av Jamal El-Haj m.fl. (S) yrkar motionärerna att det ska ställas krav på kollektivavtal vid offentlig upphandling.

I motion 2023/24:1540 av Kenneth G Forslund m.fl. (S) yrkar motionärerna att det ska initieras en översyn av LOU för att öka möjligheterna att vid offentliga upphandlingar av byggtreprenader ställa krav på att företagen ska ha lärlingar anställda och bereda plats för praktikplatser för byggelever och på detta sätt säkerställa den framtida kompetensen inom byggbranschen.

I motion 2023/24:1944 av Aylin Nouri m.fl. (S) yrkar motionärerna att LOU bör ses över i syfte att möjliggöra krav på kollektivavtal vid offentlig upphandling (yrkanden 1) och att Sverige, som medlemsstat i EU, aktivt ska driva frågan om att förändra EU-lagstiftningen för att tillåta medlemsländerna att ställa krav på kollektivavtal vid offentlig upphandling (yrkande 2).

I motion 2023/24:2060 av Kristoffer Lindberg m.fl. (S) yrkar motionären att det ska göras en översyn av möjligheten att ställa krav på kollektivavtal vid offentlig upphandling.

Kompletterande information

Hur arbetsrättsliga villkor kan formuleras i en upphandling

Det är enligt Upphandlingsmyndigheten i många fall möjligt att ställa arbetsrättsliga villkor vid upphandling både över och under tröskelvärdena samt vid upphandling av sociala tjänster och andra särskilda tjänster. Det går bra att göra det om det är förenligt med de grundläggande upphandlingsprinciperna.

Vid upphandling över tröskelvärdena finns i vissa fall en skyldighet att ställa arbetsrättsliga villkor. Arbetsrättsliga villkor ska ställas om en upphandling: minst uppgår till aktuellt tröskelvärde enligt lagen om offentlig

upphandling (LOU), lagen om upphandling på försvars- och säkerhetsområdet (LUFSS) och lagen om upphandling av koncessioner (LUK), inte avser upphandling av sociala tjänster och andra särskilda tjänster, har påbörjats senast den 1 juni 2017, det är behövligt, och det går att fastställa arbetsrättsliga villkor.

Att det är ”behövligt” innebär enligt Upphandlingsmyndigheten att det finns en risk för undermåliga arbetsvillkor. Det är den enskilda upphandlande myndigheten som har ansvaret att göra denna bedömning. Om arbetet utförs under sådana förhållanden att svensk rätt inte är tillämplig ska de arbetsrättsliga villkoren fastställas i enlighet med ILO:s kärnkonventioner (om förbud mot barnarbete, tvångsarbete, diskriminering och rätten till föreningsfrihet).

Samhällsintressen vid offentlig upphandling

I lagrådsremissen En skyldighet att beakta vissa samhällsintressen vid offentlig upphandling föreslås en skyldighet att vid offentlig upphandling beakta klimatet, miljön, människors hälsa, djuromsorg samt sociala och arbetsrättsliga aspekter. För regeringen är det samtidigt viktigt att inte införa krav som riskerar påverka små företags möjligheter att delta i offentliga upphandlingar negativt. Den skyldighet som föreslås i lagrådsremissen har kritiserats för att bl.a. innebära en administrativ börda samtidigt som det är tveksamt om den har någon reell effekt. Mot denna bakgrund avser regeringen inte att gå vidare med förslagen i den aktuella lagrådsremissen. Regeringen kommer att arbeta vidare med frågorna, bl.a. genom den pågående översynen av den nationella upphandlingsstrategin.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att det redan i dag finns lagstiftning som gör det möjligt att ställa arbetsrättsliga villkor vid upphandling både över och under tröskelvärdena samt vid upphandling av sociala tjänster och andra särskilda tjänster så länge som det är förenligt med de grundläggande upphandlingsprinciperna.

Samtidigt är det enligt utskottet viktigt att regeringen aktivt utvärderar och följer upp på vilket sätt upphandlingslagstiftningen används i praktiken. Regeringens fortsatta arbete med den nationella upphandlingsstrategin kan enligt utskottet antas utveckla arbetet med dessa frågor. Därmed avstyrker utskottet motionsyrkandena.

Reservationer

1. Utformningen av upphandlingsregelverket, punkt 1 (SD)

av Oscar Sjöstedt (SD), Dennis Dioukarev (SD), Charlotte Quensel (SD) och David Perez (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
 2023/24:378 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 21 och
 2023/24:413 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkande 11 och
 avslår motionerna
 2023/24:920 av Beatrice Timgren (SD),
 2023/24:1111 av Boriana Åberg (M),
 2023/24:1640 av Niels Paarup-Petersen (C) yrkandena 1 och 2 samt
 2023/24:2195 av Ann-Sofie Lifvenhage (M).

Ställningstagande

Coronakrisen har tydliggjort att även Sverige kan drabbas av kriser, däribland störningar av handelsflöden. Torkan sommaren 2018 visade också att samhället kan ha behov av att stödköpa svenska produkter tillfälligt, för att undvika konkurser på grund av tillfällig kris. Vi anser därför att lagstiftningen som styr upphandling bör ses över, så att tillämpliga undantag finns för ändrade inköpsmönster till följd av kriser.

Det är eftersträvänsvärt att konsumenter väljer närproducerade produkter som har lång hållbarhet eftersom det ger mindre påverkan på miljön. Många svenska produkter håller god kvalitet och har lång hållbarhet, och närproducerade produkter orsakar minimal miljöpåverkan genom att minska mängden transporter. Att handla svenskt kött innebär förutom kortare transportväg även bättre villkor för djuren och ökat stöd till svenska företagare. Det är positivt för det svenska näringslivet. Vi anser att det bör tas fram nationella riktlinjer för hur offentliga inköp kan styras mer mot svenskproducerade varor.

2. Sociala kriterier, sociala företag och ideella organisationer, punkt 2 (S, MP)

av Mikael Damberg (S), Gunilla Carlsson (S), Ingela Nylund Watz (S), Janine Alm Ericson (MP), Eva Lindh (S) och Joakim Sandell (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:2617 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 32 och avslår motion

2023/24:1085 av Azra Muranovic m.fl. (S) yrkande 2.

Ställningstagande

Jämfört med de flesta andra länder i Norden och Europa så är de idéburna aktörernas andel av välfärdssektorn liten i Sverige. De senaste decenniernas ökning av andelen välfärdstjänster som utförs av externa leverantörer har i huvudsak skett i form av kommersiella aktörer medan de idéburnas andel förblivit låg. För att främja ett ökat idéburet deltagande i välfärden lät den tidigare socialdemokratiskt ledda regeringen utreda och lämna lagförslag om de idéburna aktörernas förutsättningar. Riksdagen antog lagen som trädde i kraft den 1 januari 2023.

De nya bestämmelserna innebär att idéburna organisationer som bedriver offentligt finansierad välfärdsverksamhet ska kunna registrera sig i ett särskilt register. Registreringen ska vara frivillig. Upphandlande myndigheter ges samtidigt möjlighet att reservera rätten att delta i upphandlingar av vissa välfärdstjänster till idéburna organisationer, vars allmännyttiga syfte bidrar till att uppfylla ändamålet med den tjänst som upphandlas. Därmed kommer kommuner, regioner och statliga myndigheter i större utsträckning än tidigare att kunna dra nytta av de idéburna organisationernas kompetens, erfarenhet och andra resurser. Vi anser att de idéburna aktörernas roll i svensk välfärd bör fortsatt främjas.

3. Små och medelstora företag, punkt 3 (SD)

av Oscar Sjöstedt (SD), Dennis Dioukarev (SD), Charlotte Quensel (SD) och David Perez (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2023/24:420 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 8.

Ställningstagande

Vi anser att den offentliga upphandlingen behöver utvecklas så att den blir modern och kostnadseffektiv. Höga trösklar som stänger ute små företag från upphandlingar ska motverkas. Mindre företag ska kunna vara delaktiga i upphandlingar, även när kollektivavtal saknas. Upphandling ska inte användas till föråldrad arbetsmarknadspolitik. För att fler små företag ska kunna delta i upphandlingar vore det positivt om fler stora upphandlingar delades upp i mindre, alternativt att små företag tilläts gå samman om en stor upphandling. Direktupphandlingar, som kan förklaras som en upphandling som inte behöver annonseras och där anbudet inte behöver ges i viss form, är inte offentliga i dag. Det är viktigt att öka transparensen i direktupphandlingen för att motverka risken för korruption samtidigt som fler små företag ska kunna ta del av den offentliga affären. Vi vill därför att gränsen för direktupphandlingar höjs och att det utreds hur transparensen i direktupphandlingar kan säkerställas.

4. Djurskydd och livsmedelsproduktion, punkt 4 (SD)

av Oscar Sjöstedt (SD), Dennis Dioukarev (SD), Charlotte Quensel (SD)
och David Perez (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2023/24:378 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkandena 7 och 18.

Ställningstagande

I Sverige gäller krav på bedövning före slakt, men det kravet finns inte i de flesta andra länder. Många svenskar äter i dag kött utan att veta om att det kommer från djur som har halal- eller koscherslaktats. Slaktmetoderna innebär i korthet att djuren slaktas och avblodas helt utan bedövning. Det innebär ett utdraget dödsförlopp med onödigt lidande, smärta och ångest. Enligt en fransk kartläggning kan det ta upp till elva minuter innan de panikslagna korna dör av blodförlust. Enligt Jordbruksverket är obedövad slakt förenat med smärta för djuren, och djur som utsätts för denna slaktmetod är medvetna och känner smärtan längre innan de förlorar medvetandet än vad man tidigare trott. Vi anser att allt kött som upphandlas via offentlig upphandling i Sverige ska

komma från djur som har bedövats i enlighet med svenska djurskyddsregler. Många kommuner och regioner köper i dag in livsmedel som är olagliga att producera i Sverige enligt gällande miljö- och djurskyddslagstiftning. Vi anser att samtliga livsmedel som upphandlas offentligt ska vara producerade enligt gällande svensk miljö- och djurskyddslagstiftning, när så är möjligt.

5. Miljökrav, punkt 5 (C)

av Martin Ådahl (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:2453 av Rickard Nordin m.fl. (C) yrkandena 26 och 29–31 samt avslår motionerna

2023/24:763 av Margareta Cederfelt (M),

2023/24:901 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkande 5,

2023/24:1519 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkandena 11 och 72 samt

2023/24:1574 av Mattias Vepsä och Jytte Guteland (båda S) yrkande 2.

Ställningstagande

Offentlig upphandling har potential att vara ett kraftfullt verktyg för att kunna åstadkomma lägre klimatutsläpp, för färre giftiga kemikalier i vår vardag och för att driva utvecklingen mot mer cirkulära och resurseffektiva system. Jag anser att det är rimligt och nödvändigt att det offentliga hjälper till att uppfylla de effektivitets- och miljökrav som det offentliga sätter upp. Informationsinsatserna behöver förstärkas, och det behövs ett fortsatt progressivt arbete med gröna upphandlingskriterier och ett införande av grundläggande hållbarhets- och cirkularitetskrav i LOU. Upphandlingsmyndigheten spelar en viktig roll i detta sammanhang genom att fortsätta utveckla olika krav och etappmål som det offentliga på alla nivåer kan använda sig av för att ställa tuffare miljökrav och ta ansvar för vår gemensamma miljö. På den statliga nivån menar jag dock att det är lämpligt att ett golv i form av de baskrav som kan ställas också ställs. Det är vidare av vikt att myndigheten och det offentliga för en kontinuerlig dialog med näringslivet och berörda tillverkningsindustrier. Från bl.a. trä- och möbelindustrins sida finns ett stort intresse av att bidra med möbler och inredning som bygger på återvunnet material samt gamla produkter som har uppgraderats, men de möts inte av en tillräcklig efterfrågan från det offentligas håll. Upphandlingskraven måste skärpas för ökad cirkularitet, och standarderna för vad som får betraktas som återvunnet eller uppgraderat

material bör successivt höjas. Det gynnar inte bara miljön utan också en inhemsk bransch som bidrar med innovativa och banbrytande produkter.

6. Miljökrav, punkt 5 (MP)

av Janine Alm Ericson (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2023/24:901 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkande 5 och

2023/24:1519 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkandena 11 och 72 samt avslår motionerna

2023/24:763 av Margareta Cederfelt (M),

2023/24:1574 av Mattias Vepsä och Jytte Guteland (båda S) yrkande 2 och

2023/24:2453 av Rickard Nordin m.fl. (C) yrkandena 26 och 29–31.

Ställningstagande

För att möjliggöra ett effektivt cirkulärt byggande behöver utbud och efterfrågan matchas, något som kan vara ett problem i dag. För att bättre säkerställa efterfrågan vill jag att krav ställs i offentlig upphandling på att återbrukade material ska användas vid nybyggnation och renovering. Jag vill dessutom införa en kvotplikt med ökande krav på användning av återbrukade material vid renovering och nybyggnation där kraven på andelen återbrukat material skruvas upp årsvis. Vid nybyggnation, renovering och rivning behöver även livscykelanalyser av byggmaterialets klimatpåverkan bli en starkt styrande faktor.

Upphandling och transporter är stora utsläppsposter och i syfte att understödja kommuners och regioners arbete vill jag införa en regional upphandlingssamordning och en regional mobilitets- och tillgänglighetssamordningsfunktion.

Offentlig sektor ska gå före i omställningen för att nå nära nollutsläpp till 2030. LOU behöver därför uppdateras så att all offentlig upphandling ska beakta miljöhänsyn och klimatpåverkan. Låg klimatpåverkan och resursanvändning ska vara styrande faktorer. Jag vill att klimatsmart mat ska vara norm i offentlig sektor. Klimatsmart mat innebär framför allt ökad andel växtbaserad mat men också mer säsonganpassad mat som transporteras kortare sträckor och att animaliska livsmedel kommer från djur som betar gräs och inte föds upp på sådant som vi människor kan äta.

7. Antal underleverantörer och skäligen villkor, punkt 6 (S)

av Mikael Damberg (S), Gunilla Carlsson (S), Ingela Nylund Watz (S), Eva Lindh (S) och Joakim Sandell (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:2647 av Mikael Damberg m.fl. (S) yrkande 1 och avslår motion

2023/24:439 av Ciczie Weidby m.fl. (V) yrkandena 20–24.

Ställningstagande

Långa leverantörskedjor innebär en ökad risk för att överenskomna avtalsvillkor inte respekteras och försvårar uppföljning av efterlevnad hos samtliga underleverantörer. Vi anser att antalet underleverantörsled bör begränsas och att en utredning bör ges i uppdrag att se över hur en sådan begränsning skulle kunna utformas.

8. Antal underleverantörer och skäligen villkor, punkt 6 (V)

av Ida Gabrielsson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:439 av Ciczie Weidby m.fl. (V) yrkandena 20–24 och avslår motion

2023/24:2647 av Mikael Damberg m.fl. (S) yrkande 1.

Ställningstagande

Jag anser att det ska råda ordning och reda vid offentlig upphandling. Arbetstagare som arbetar inom offentligt finansierade verksamheter som upphandlas ska garanteras sjysta löner och villkor. Skattemedel ska inte gå till företag som dumpar löner och arbetsvillkor. Enligt min mening ska upphandlande myndigheter, utöver möjligheten att ställa krav på kollektivavtalsenliga villkor vad gäller lön, arbetstid och semester, även få ställa krav på försäkringar, pensioner och annan ledighet än semester. För en

stor andel av upphandlingarna finns det inte möjlighet att ställa sådana krav, vilket skapar utrymme för underbudskonkurrens och social dumpning i samband med offentlig upphandling.

Ett problem som inte åtgärdats genom det nya regelverket för offentlig upphandling är de långa underentreprenörskedjor som ofta präglar offentligt upphandlade projekt inom bygg- och anläggningsbranschen. Huvudentreprenörer tar ofta in flera led av underentreprenörer, vilket leder till långa kedjor av underentreprenörer. Enligt bl.a. Byggnads innebär det stora problem när det gäller samordning och kontroll på byggarbetsplatser. Ofta finns det omfattande brister i arbetsmiljö och arbetsvillkor ju längre ned i underentreprenörskedjorna man kommer. Svartjobb, skattefusk och låglönekonkurrens är vanligt förekommande (Byggnads 2016, Konkurrens på lika villkor). För att motverka förekomsten av detta vid offentlig upphandling anser jag att antalet led av underentreprenörer som huvudregel bör begränsas till två. Därmed skulle möjligheterna till samordning och kontroll stärkas.

Ett annat problem med den nuvarande upphandlingslagstiftningen uppmärksammades av medierna under sommaren 2021 i samband med Trafikverkets upphandling av vakt- och broöppningsfunktionen på Hjulstabron. Vid övergången till den nya entreprenören fick de anställda som erbjöds anställning hos den nya entreprenören ett betydligt sämre kollektivavtal och därmed en avsevärt lägre lön (Aftonbladet, den 7 augusti 2021). Detta är ett återkommande problem vid offentliga upphandlingar. Grundproblemet är att lagstiftningen gör det möjligt för beställaren (i detta fall Trafikverket) att anta det anbud som är det ekonomiskt mest fördelaktiga för beställaren, dvs. lägsta möjliga kostnad inom ramen för lagstiftningens krav på kollektivavtalsenliga villkor. Det innebär att företag som omfattas av kollektivavtal med lägre löner och sämre villkor ofta vinner upphandlingar. För de anställda innebär detta en successiv lönesänkning i samband med varje ny upphandling – en form av statligt sanktionerad lönesänkingspolitik. Jag anser att det inte ska vara möjligt för beställaren att i samband med en ny upphandling anta anbud som innebär sänkta löner för de anställda. Ett första steg mot förändring bör vara ett obligatoriskt krav på anbudsgivarna att redovisa vilken personalstyrka och vilka lönenivåer som ligger till grund för deras kostnadsberäkningar. LO har föreslagit att upphandlande aktörer inför upphandlingsförfarandet ska ha en dialog med relevanta fackförbund i den bransch som upphandlingen ska ske (LO 2022 Arbetslivskriminalitet Kampen för ordning och reda, s. 22). Upphandlande aktörer ska inför upphandlingsförfarandet ha en dialog med relevanta fackförbund i den bransch där upphandlingen ska ske. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Utöver de problem och brister som nämnts ovan saknas även nationell koordinering mellan de upphandlande myndigheterna. Bristen på nationell koordinering gör att oseriösa företag som upptäcks i en kommun eller region kan fortsätta att bedriva sin verksamhet och vinna kontrakt i andra delar av landet. För att komma till rätta med problemen bör regeringen dels utreda

möjligheten att upprätta system där samtliga upphandlande myndigheter och statliga och kommunala bolag måste delta, dels utreda inrättandet av en s.k. svart lista över oseriösa företag.

9. Allmännyttan och LOU, punkt 7 (S)

av Mikael Damberg (S), Gunilla Carlsson (S), Ingela Nylund Watz (S), Eva Lindh (S) och Joakim Sandell (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2023/24:2637 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 24 och

2023/24:2647 av Mikael Damberg m.fl. (S) yrkande 6 och

avslår motionerna

2023/24:1336 av Denis Begic (S) yrkandena 1–3 och

2023/24:2319 av Malcolm Momodou Jallow m.fl. (V) yrkande 25.

Ställningstagande

De allmännyttiga bostadsföretagen står för de flesta nyproducerade hyresrätterna och är ledande i att pressa boendekostnaderna. Allmännyttans villkor behöver dock stärkas och styras av samhällsnytta. Det måste även ges möjligheter att bygga på svaga marknader. Ett omfattande hyresbestånd och en gemensam förmedling för alla bostäder på en ort är avgörande för att alla ska kunna leva i bostäder som passar deras behov. Kravet på att allmännyttan ska tillämpa LOU gör det dyrare att bygga och renovera. Den statliga utredningen om bättre konkurrens i bostadsbyggandet konstaterade att allmännyttan har en företagsekonomisk nackdel av att behöva tillämpa LOU. En studie som Sveriges Allmännytta låtit genomföra visar att allmännyttan har omkring 10 procent högre byggpriser samt längre byggtid än privata byggherrar på grund av LOU. Utredningen Sänk tröskeln till en god bostad (SOU 2022:14) har föreslagit att LOU ändras så att ett organ som verkar på normala marknadsmässiga villkor, har ett vinstsyfte och bär sina egna förluster inte ska behöva omfattas av LOU. Förslaget, som har fått stöd av flera kommuner och organisationer, innebär konkurrens mellan allmännyttiga och privata bostadsföretag på lika villkor. Vi bejakar detta och anser att riksdagen ska tillkännage för regeringen att LOU inte ska tillämpas för allmännyttiga bostadsföretag.

10. Allmännyttan och LOU, punkt 7 (V)

av Ida Gabrielsson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:2319 av Malcolm Momodou Jallow m.fl. (V) yrkande 25 och avslår motionerna

2023/24:1336 av Denis Begic (S) yrkandena 1–3,

2023/24:2637 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 24 och

2023/24:2647 av Mikael Damberg m.fl. (S) yrkande 6.

Ställningstagande

Enligt Sveriges Allmännytta har de allmännyttiga bostadsbolagen i snitt 10 procent högre byggpriser och längre byggtid än privata byggherrar på grund av att de omfattas av LOU. Detta är inte rimligt. De allmännyttiga bostadsföretagen lyder under lagen (2010:879) om allmännyttiga kommunala bostadsaktiebolag som säger att de ska drivas enligt affärsmässiga principer och verka på marknadsmässiga villkor. Bolag som verkar på normala marknadsmässiga villkor, har ett vinstsyfte och bär sina egna förluster ska inte behöva omfattas av LOU.

I SOU 2022:14 föreslås ändringar i LOU, så att allmännyttan liksom de privata aktörerna ska bli friare i sina upphandlingar. LOU bör avskaffas för allmännyttiga bostadsbolag. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

11. Upphandling, oseriösa aktörer och nationell säkerhet, punkt 9 (S)

av Mikael Damberg (S), Gunilla Carlsson (S), Ingela Nylund Watz (S), Eva Lindh (S) och Joakim Sandell (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2023/24:1314 av Hanna Westerén och Peder Björk (båda S) och

2023/24:2647 av Mikael Damberg m.fl. (S) yrkandena 2–5 och

avslår motion

2023/24:2493 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 8.

Ställningstagande

Offentlig upphandling omsätter miljardbelopp i Sverige varje år. Det är gemensamma medel, som förtjänar att användas på bästa sätt, till nytta för medborgarna, och gynnande sund konkurrens. Dessvärre är signalerna många från arbetsmarknadens parter om att alltför många oseriösa aktörer gör goda affärer genom kreativa upplägg där skatteundandragande möjliggörs, parallell brottslig verksamhet förekommer och utländsk arbetskraft exploateras. Seriösa företag upplever att upphandlingar har alltför stort fokus på låga priser, för få relevanta kvalitetskrav och brister i avtalsuppföljningen. Kombinationen låga priser och bristande avtalsuppföljning riskerar att ge oseriösa företag en konkurrensfördel i förhållande till de företag som följer regelverk och avtal. Effekten av att oseriösa företag figurerar i offentlig upphandling blir också att offentliga medel bidrar till att upprätthålla verksamheter där människor far illa; det finns utländska personer som befinner sig i Sverige och tvingas arbeta här under extremt dåliga förhållanden för att på så sätt öka möjligheterna att få ett uppehållstillstånd. Det finns också utländska personer som på olika sätt är skuldsatta till individer som vill utnyttja deras arbetskraft billigt.

Offentliga verksamheter ska tjäna medborgarna, att seriositet präglar såväl upphandling som uppföljning är givet. För att åstadkomma en mer rättssäker offentlig upphandling som främjar sund konkurrens, goda arbetsvillkor och effektiv användning av offentliga medel, bör följande övervägas: underlätta uteslutning av oseriösa anbudsgivare, stärk Migrationsverkets kontrollverksamhet, försvåra spårbyte i de fall misstanke finns om oegentligheter eller ren exploatering/människohandel, sjösätt en informationsportal där relevanta myndigheter kan dela information för upphandlande myndigheter att ta del av i bedömningen av en anbudsgivares seriositet och vandel. Gör verklighet av förslagen från SOU 2023:43 En samordnad registerkontroll för upphandlande myndigheter och enheter. (Myndigheter relevanta för en sådan informationsportal är t.ex. Skatteverket, Försäkringskassan, Bolagsverket, Migrationsverket, Arbetsmiljöverket, Arbetsförmedlingen, Kronofogdemyndigheten, Ivo, Polismyndigheten, kommuner och regioner). Stärk informationsutbytet inom EU; i dag finns E-certis, men det är otillräckligt. Det bör finnas ett gemensamt system inom unionen för att kontrollera att skatt och sociala avgifter betalats in i vederbörlig ordning.

Den 3 juni 2022 tillsatte den socialdemokratiska regeringen utredningen Effektiv och tillförlitlig kontroll av leverantörer vid tilldelning av offentliga kontrakt. Den 21 augusti 2023 presenterade utredningen ett förslag om att låta Bolagsverket ansvara för en funktion som möjliggör samordnade registerkontroller. På så sätt kan den upphandlande organisationen få tillgång till i dag sekretessbelagda uppgifter från register hos Bolagsverket,

Polismyndigheten, Skatteverket, Kronofogdemyndigheten och länsstyrelserna. Förslaget skulle innebära ett viktigt steg för att bli av med oseriösa aktörer på marknaden för offentlig upphandling och inom valfrihetssystemen. Regeringen bör snarast återkomma med förslag på en sådan funktion som föreslås av utredningen. Det är också angeläget att se över reglerna för att utesluta leverantörer från att delta i valfrihetssystem.

Den 16 juni 2022 beslutade den dåvarande socialdemokratiska regeringen om en lagrådsremiss, om skyldighet att beakta vissa samhällsintressen vid offentlig upphandling. Den lyfter fram att det ska införas en skyldighet att vid offentlig upphandling beakta klimatet, miljön, människors hälsa, djuromsorg samt sociala och arbetsrättsliga aspekter. Vi anser att regeringen bör gå vidare med förslagen i lagrådsremissen.

Sverige befinner sig i ett allvarligt säkerhetspolitiskt läge. Under den socialdemokratiska regeringen påbörjades en historisk förstärkning av både det militära och det civila försvaret. Sverige behöver vara väl rustat och motståndskraftigt i tider av både kris och krig, något som även borde beaktas vid offentlig upphandling. Det kan t.ex. handla om upphandling av uppförande eller drift av samhällsviktig och strategisk infrastruktur. Samtidigt bör hänsyn tas till dagens mål vid offentlig upphandling såsom effektivitet, rättssäkerhet samt miljömässig och social hållbarhet. Vi anser därför att regeringen bör tillsätta en utredning i syfte att se över hur nationell säkerhet kan beaktas vid offentlig upphandling.

12. Upphandling, oseriösa aktörer och nationell säkerhet, punkt 9 (C)

av Martin Ådahl (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2023/24:2493 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 8 och
avslår motionerna
2023/24:1314 av Hanna Westerén och Peder Björk (båda S) och
2023/24:2647 av Mikael Damberg m.fl. (S) yrkandena 2–5.

Ställningstagande

Hälso- och sjukvården är en viktig del av det svenska totalförsvaret. Vården behöver därför bli mer motståndskraftig under samhällskriser och ytterst under krig. Lagen om upphandling på försvars- och säkerhetsområdet (LUFSS) har som huvudsyfte att skapa konkurrens i upphandlingar av känslig karaktär på

försvars- och säkerhetsområdet. LUFSS ska ge förutsättningar för ett såväl starkare som mer anpassat skydd av ett upphandlingsföremål. Det är viktigt att inte föråldrad eller otydlig lagstiftning står i vägen för bättre beredskap och säkerhet i hälso- och sjukvården. Regeringen bör se över hur det skyndsamt kan förtydligas att det ska vara möjligt att tillämpa LUFSS vid upphandlingar inom vård, omsorg och socialtjänst.

13. Kollektivavtal och lärlingsplatser, punkt 10 (S)

av Mikael Damberg (S), Gunilla Carlsson (S), Ingela Nylund Watz (S), Eva Lindh (S) och Joakim Sandell (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2023/24:652 av Serkan Köse (S),

2023/24:1540 av Kenneth G Forslund m.fl. (S),

2023/24:1944 av Aylin Nouri m.fl. (S) yrkandena 1 och 2 samt

2023/24:2060 av Kristoffer Lindberg m.fl. (S) och

avslår motionerna

2023/24:439 av Ciczie Weidby m.fl. (V) yrkande 25 och

2023/24:1304 av Jamal El-Haj m.fl. (S).

Ställningstagande

Behovet av byggnadsarbetare ökar ständigt, och byggföretag söker ständigt efter kvalificerade och självgående yrkesarbetare. Varje år utbildas lärlingar inom olika yrken i byggbranschen i Stockholms kommuner, men det har visat sig vara en utmaning för dessa lärlingar att färdigställa sin utbildning och erhålla sitt yrkesbevis, på grund av bristen på tillgängliga arbetsplatser. Efter den teoretiska utbildningen påbörjas den praktiska delen, som sträcker sig över en treårsperiod. Många unga saknar i dag möjlighet att avsluta sin utbildning på grund av brist på arbetsplatser, vilket äventyrar deras framtida arbetsmöjligheter. Situationen är lika otrygg för vuxenlärlingar inom branschen. För att adressera denna situation och säkra det framtida behovet av yrkesarbetare inom byggsektorn skulle krav på yrkeslärlingar skulle kunna införas vid upphandling av byggtreprenader. Det skulle innebära att byggföretag som anlitas i kommunala upphandlingar måste inneha kollektivavtal som inkluderar villkor för yrkeslärlingar och erbjuda lärlingsplatser.

Det är av yttersta vikt att Sverige har möjlighet att ställa krav på kollektivavtal vid offentlig upphandling för att säkerställa rättvisa

arbetsvillkor och motverka arbetslivskriminalitet. Trots detta hindras vi i dag av både nationell lagstiftning och EU-lagstiftning. Lagen om offentlig upphandling (LOU) behöver skrivas om för att ge upphandlare möjlighet att ställa dessa viktiga krav. Genom att ändra LOU kan vi skapa en mer rättvis och jämlik arbetsmarknad där alla arbetstagare behandlas med respekt och värdighet. På EU-nivå behöver Sverige driva frågan om att förändra lagstiftningen för att tillåta medlemsländerna att ställa krav på kollektivavtal. Genom att göra detta kan vi skapa en mer enhetlig och rättvis upphandlingsprocess inom hela EU.

14. Kollektivavtal och lärlingsplatser, punkt 10 (V)

av Ida Gabrielsson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:439 av Ciczie Weidby m.fl. (V) yrkande 25 och
avslår motionerna

2023/24:652 av Serkan Köse (S),

2023/24:1304 av Jamal El-Haj m.fl. (S),

2023/24:1540 av Kenneth G Forslund m.fl. (S),

2023/24:1944 av Aylin Nouri m.fl. (S) yrkandena 1 och 2 samt

2023/24:2060 av Kristoffer Lindberg m.fl. (S).

Ställningstagande

Enligt Byggnads är det brist på lärlingsplatser inom bygg- och anläggningssektorn. En bidragande orsak är de många utländska företag som vinner offentliga kontrakt och i regel inte erbjuder några lärlingsplatser för svenska lärlingar. I förlängningen hotas tillväxten av framtida bygg- och anläggningsarbetare i Sverige, vilket i sin tur påverkar möjligheten att bygga de bostäder och den infrastruktur som behövs. Här bör det offentliga ta ansvar och ställa krav i samband med offentlig upphandling. För att säkerställa att ungdomar i Sverige ges möjlighet att genomgå lärlingsutbildning bör det införas krav på att ta in lärlingar vid offentlig upphandling. Lärlingsklausuler vid offentlig upphandling har tidigare införts på lokal nivå i Skellefteå (Byggnads 2022: Politik för oss som bygger Sverige. Byggnads prioriterade valfrågor 2022). Nyligen föreslog den norska regeringen en skärpning i regelverken för offentlig upphandling för att öka antalet lärlingsplatser i alla offentligfinansierade projekt. Jag anser att det är ett bra förslag som bör

genomförs i Sverige. Regeringen bör återkomma med förslag om att införa krav på att ta in lärlingar (s.k. lärlingsklausuler) vid offentlig upphandling.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden 2023/24

2023/24:378 av Staffan Eklöf m.fl. (SD):

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att allt kött som upphandlas via offentlig upphandling i Sverige ska komma från djur som har bedövats före slakt och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör överväga att för offentlig upphandling ge tvingande krav om att livsmedel ska vara producerade i enlighet med svensk miljö- och djurskyddslagstiftning när så är möjligt och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att lagstiftningen för upphandling bör ses över så att tillämpliga undantag finns för behov av ändrade inköpsmönster till följd av kriser och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:413 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD):

11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det bör tas fram nationella riktlinjer för hur offentliga inköp kan styras mer mot svenskproducerade varor och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:420 av Tobias Andersson m.fl. (SD):

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att offentlig upphandling ska utvecklas och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:439 av Ciczie Weidby m.fl. (V):

20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag om ändringar i LOU så att krav på skäliga villkor ska ställas vid behov i alla offentliga upphandlingar och så att det blir möjligt att vid upphandling ställa krav på villkor om pensioner, försäkringar och annan ledighet än semester, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det som huvudregel ska ställas krav på att maximalt två led av underentreprenörer får användas vid offentlig upphandling och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det bör införas ett obligatoriskt krav på anbudsgivarna att, i samband med offentlig upphandling, redovisa vilken personalstyrka och vilka

- lönenivåer som ligger till grund för deras kostnadsberäkningar och tillkännager detta för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att upphandlande aktörer inför upphandlingsförfarandet ska ha en dialog med relevanta fackförbund i den bransch där upphandlingen ska ske och tillkännager detta för regeringen.
 24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen dels bör utreda möjligheten att upprätta system där samtliga upphandlande myndigheter och statliga och kommunala bolag måste delta, dels bör utreda inrättandet av en s.k. svart lista över oseriösa företag och tillkännager detta för regeringen.
 25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag om att införa krav på att ta in lärlingar (s.k. lärlingsklausuler) vid offentlig upphandling och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:652 av Serkan Köse (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att initiera en översyn av lagen om offentlig upphandling (LOU) i syfte att säkra det framtida behovet av yrkesarbetare inom byggsektorn och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:763 av Margareta Cederfelt (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över en förbättrad miljöhänsyn vid statlig upphandling och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:901 av Katarina Luhr m.fl. (MP):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att offentlig upphandling ska styra mot ökat återbruk i nybyggnation, ombyggnation och renovering och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:920 av Beatrice Timgren (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inleda en utredning kring de bakomliggande orsakerna till misslyckandet av många offentliga upphandlingar, där målet med utredningen skulle vara att noggrant granska och utvärdera nuvarande metoder och processer som används inom offentlig upphandling, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2023/24:1085 av Azra Muranovic m.fl. (S):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur kvinno- och tjejjourers skyddade boenden kan undantas från lagen om offentlig upphandling och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1111 av Boriana Åberg (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över lagen om offentlig upphandling och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1304 av Jamal El-Haj m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om krav på kollektivavtal vid offentlig upphandling och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1314 av Hanna Westerén och Peder Björk (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vidta fler åtgärder för att få bort oseriösa aktörer i offentlig upphandling och främja sund konkurrens och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1336 av Denis Begic (S):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att undanta allmännyttiga bostadsbolag från lagen om offentlig upphandling (LOU) och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en utredning som undersöker potentiella konsekvenser, både positiva och negativa, av att undanta allmännyttiga bostadsbolag från LOU och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utarbeta riktlinjer och en tillsynsmodell för att säkerställa att allmännyttiga bostadsbolag fortsätter att verka i enlighet med principer om öppenhet, rättvisa och icke-diskriminering även efter ett undantag från LOU och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1519 av Elin Söderberg m.fl. (MP):

11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en regional upphandlingssamordning och tillkännager detta för regeringen.
72. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka klimatkraven i offentlig upphandling samt genomföra åtgärder för att minska klimatpåverkan från offentlig konsumtion och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1540 av Kenneth G Forslund m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att initiera en översyn av lagen om offentlig upphandling (LOU) med syftet att säkerställa den framtida kompetensen inom byggbranschen och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1574 av Mattias Vepsä och Jytte Guteland (båda S):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att riktlinjerna för offentlig upphandling ska justeras så att de styr mot 100 procent hållbara varor och tjänster och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1640 av Niels Paarup-Petersen (C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förenkla reglerna för upphandlingar under EU:s tröskelvärden till en miniminivå för att vara i överensstämmelse med EU-lagstiftningen och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att direktupphandlingsgränsen bör ses över och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1944 av Aylin Nouri m.fl. (S):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att initiera en översyn av lagen om offentlig upphandling (LOU) i syfte att möjliggöra krav på kollektivavtal vid offentlig upphandling och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige, som medlemsstat i EU, aktivt ska driva frågan om att förändra EU-lagstiftningen för att tillåta medlemsländerna att ställa krav på kollektivavtal vid offentlig upphandling och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2060 av Kristoffer Lindberg m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att krav på kollektivavtal ska ställas vid offentlig upphandling och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2195 av Ann-Sofie Lifvenhage (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över lagen om offentlig upphandling i syfte att förenkla och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2196 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson och Malin Höglund (båda M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om möjligheten att leverera mer nytta för pengarna genom offentlig upphandling och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2319 av Malcolm Momodou Jallow m.fl. (V):

25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att LOU bör avskaffas för allmännyttiga bostadsbolag och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2453 av Rickard Nordin m.fl. (C):

26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för införandet av ett lägsta golv för miljö- och klimatkrav för all statlig upphandling samt se över införandet av ett mål för att öka andelen upphandlingar som bidrar till efterlevnaden av miljö- och klimatmålen, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att offentlig upphandling i större utsträckning bör betraktas som ett effektivt och kraftfullt verktyg för en cirkulär omställning och tillkännager detta för regeringen.
30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att införa ökande etappmål i syfte att öka andelen upphandlingar som ställer skarpa krav på cirkularitet och resurseffektivitet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för en digital plattform för samverkan och kunskapsutbyte mellan inköpare, upphandlare och leverantörer inom grön upphandling och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2493 av Christofer Bergenblock m.fl. (C):

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen skyndsamt och på lämpligt sätt bör förtydliga att det ska vara möjligt att tillämpa LUFSS vid upphandlingar inom vård, omsorg och socialtjänst och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2617 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S):

32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att främja idéburen välfärd och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2637 av Jennie Nilsson m.fl. (S):

24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att lagen om offentlig upphandling (LOU) inte ska tillämpas för allmännyttiga bostadsföretag och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2647 av Mikael Damberg m.fl. (S):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en utredning i syfte att ta fram förslag på en begränsning av antalet underleverantörsled och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över reglerna för att utesluta leverantörer från att delta i valfrihetssystem och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag gällande samordnade registerkontroller vid offentlig upphandling och valfrihetssystem och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det ska införas en skyldighet att vid offentlig upphandling beakta vissa samhällsintressen och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det bör tillsättas en utredning i syfte att se över hur nationell säkerhet kan beaktas vid offentlig upphandling och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att lagen om offentlig upphandling (LOU) inte ska tillämpas för allmännyttiga bostadsföretag och tillkännager detta för regeringen.